

KILDESAMLING

DEN KOLDE KRIG

- ① TRUMANS TALE TIL KONGRESSEN, 1947
(1,4 sider)
- ② TABELLER - FORDELING AF MARSHALL-PLAN
(0,5 sider)
- ③ ZJ DANOV'S TALE I WARSZAWA, 1947
(1,2 sider)
- ④ PLAKATER - MARSHALL-PLANEN
(1 side)

1

1. Vestblokken dannes

TRUMANS TALE TIL KONGRESSEN, 1947

Mo
..7

ono-
nda-

Et af de vigtigste mål for De forenede Staters udenrigspolitik er at skabe betingelser, under hvilke vi og andre nationer vil være i stand til at arbejde os frem til en tilværelse, der er fri for tvang. Dette var et fundamentalt spørgsmål i krigen mod Tyskland og Japan. Vor sejr blev vundet over lande, som søgte at påtvinge andre nationer deres vilje og livsform.

For at sikre nationernes fredelige udvikling, fri for tvang, har De forenede Stater taget ledende del i oprettelsen af De forenede Nationer. De forenede Nationer er bestemt til at gøre en varig frihed og uafhængighed for alle dets medlemmer mulig. Vi kan imidlertid ikke virkeliggøre vore hensigter, medmindre vi er villige til at hjælpe frie folk til at opretholde deres frie institutioner og deres nationale uafhængighed mod aggressive bevægelser, som søger at påtvinge dem totalitære styreformer. Dette er ikke andet end en åben erkendelse af, at totalitære styreformer, som lægges på frie folk ved direkte eller indirekte aggression, underminerer grundlaget for international fred og derved De forenede Staters sikkerhed.

2

Harry S. Truman (1884-1972) USA's præsident 1945-52. Demokrat. Trumans budskab til kongressen betegner et vendepunkt i amerikansk udenrigspolitik: Isolationismen blev afløst af et verdensomspændende engagement.

Folk i mange af verdens lande har nylig fået pålagt totalitært styre imod deres vilje. De forenede Staters regering har hyppigt protesteret mod tvang og tryk, mod krænkelse af Jaltaaftalen i Polen, Rumænien og Bulgarien. Jeg må også fastslå, at der har været en lignende udvikling i et antal andre lande.

I dette øjeblik af verdenshistorien må næsten enhver nation vælge mellem to forskellige måder at leve på. Valget er altfor ofte ikke frit.

Den ene livsform er baseret på flertallets vilje og er karakteriseret af frie institutioner, repræsentativt styre, frie valg, garantier for den personlige frihed, tale- og religionsfrihed og frihed for politisk tryk.

Den anden livsform hviler på en minoritets vilje med magt over flertallet. Den hviler på terror og undertrykkelse, en kontrolleret presse og radio, forudbestemte valg og undertrykkelse af den personlige frihed.

Jeg tror, det må være De forenede Staters politik at støtte frie folk, som gør modstand mod forsøg fra væbnede minoriteter eller tryk udefra på at undertrykke dem.

Jeg tror, vi må hjælpe frie folk til at forme deres egen skæbne på deres egen måde.

Jeg tror, at vor hjælp først og fremmest skal ske gennem en økonomisk og finansiel bistand, som er af væsentlig betydning for økonomisk stabilitet og ordnede politiske fremgangsmåder.

Verden er ikke statisk, og status quo ikke hellig. Men vi kan ikke tillade ændringer i status quo ved krænkelse af De forenede Nationers pagt med sådanne metoder som tvang eller ved sådanne midler som politisk infiltration. Ved at hjælpe frie og uafhængige nationer til at opretholde deres frihed vil De forenede Stater styrke principperne i De forenede Nationers pagt.

Man behøver kun at kaste et blik på kortet for at se, at den græske nations overlevelse og uafhængighed er af største vigtighed. Hvis Grækenland skulle komme under kontrol af en væbnet minoritet, vil virkningen på dets nabo, Tyrkiet, blive øjeblikkelig og alvorlig. Forvirring og forstyrrelse vil antagelig spredes gennem hele Mellemøsten.

Desuden vil en udslettelse af Grækenland som uafhængig stat få dyb virkning på de lande i Europa, hvis folk kæmper med store vanskeligheder for at opretholde deres frihed og uafhængighed, mens de udbedrer krigens skader.

Det ville være en ubeskrivelig tragedie, om disse lande, som har kæmpet så længe mod en overvældende overmagt, skulle miste den sejr, de har ofret så meget for. Sammenbrud af frie institutioner og tab af uafhængighed vil ikke blot være ulykkelig for dem, men for hele verden. Mismod og sandsynligvis nederlag vil hurtigt blive de naboer, som kæmper for at opretholde deres frihed og uafhængighed.

Hvis vi undlader at hjælpe Grækenland og Tyrkiet i denne skæbnetime, vil virkningen blive langtrækkende for Vesten som for Østen. Vi må gribe til øjeblikkelig og beslutsom handling.

2

**Fordelingen af Marshall-hjælpen
fra 3. april 1948 til 30. juni
1952.**

	Mio US- dollars	%
Storbritannien	3189,8	24,7
Frankrig	2713,6	21,6
Italien	1508,8	11,7
Vesttyskland	1390,6	9,8
Holland	1083,5	8,4
Grækenland	706,7	5,5
Østrig	677,8	5,2
Belgien-Luxemb.	559,3	4,3
Danmark	273,0	2,1
Norge	255,3	1,9
Tyrkiet	225,1	1,7
Irland	147,5	1,4
Sverige	107,3	0,8
Portugal	51,2	0,4
Island	29,3	0,2
Ialt	12.918,8	100,0

Kilde: L. D. Jensen: »Nogle tal om Marshallplanen og hjælpen til Danmark«, i *Økonomi og Politik*, 1987.4, s. 210.

**Sammensætningen af alle ERP-
finansierede skibsladninger
(3. april 1948-31. december
1951)**

	%
Fødevarer, foder, kunstgødning	32,1
Brændsel	15,5
Bomuld	14,0
Andre råvarer og halvfabrikata	18,8
Tobak	4,4
Maskiner og køretøjer	14,3
Andet	0,9

Kilde: Alan S. Milward: *The Reconstruction of Western Europe 1945-51*, London 1984, s. 101.

4

3

Den officielle erklæring om en ændring i den amerikanske udenrigspolitik blev naturligvis registreret i Moskva. Men reaktionen var afventende.

I september 1947 tog Sovjetunionen imidlertid det første skridt til en konsolidering af sin lejr og opfordrede de vesteuropæiske folk til at bekæmpe Marshallplanen.

Det kommunistiske Informationsbureau (Kominform) oprettedes på et møde i Warszawa af repræsentanter for de kommunistiske partier i Sovjetunionen og for fem østeuropæiske lande: Bulgarien, Jugoslavien, Polen, Rumænien, Ungarn; desuden for Frankrig, Italien og Tjekkosllovakiet.

Den sovjetiske partisekretær A. Zhdanovs tale på konferencen er det første officielle russiske udtryk for, at Sovjetunionen nu også opfatter verden som delt i to lejre, den antidemokratiske og imperialistiske lejr på den ene side, og den antiimperialistiske og demokratiske på den anden side.

A. Zhdanovs tale i Warszawa

Uddrag af talen, gengivet fra *For varlig fred, for folkets demokrati. Rapporter fra Warszawakonferencen.* (Kbh., 1948), pp. 28-35.

På dette tidspunkt finder USA's ekspansionistiske bestræbelser konkret udtryk i Truman doktrinen og Marshallplanen. Om end forskellige i formulering er de begge udtryk for én og samme politik, Amerikas stræben efter at gøre Europa til træf.

Hovedtrækkene i Truman doktrinen, anvendt på Europa, er følgende:

1. Oprettelse af amerikanske baser i det østlige Middelhav for at etablere amerikansk overhøjhed i dette område.
2. Demonstrativ støtte til de reaktionære regimer i Grækenland og Tyrkiet som bastioner for amerikansk imperialisme mod de nye demokratier på Balkan (militær og teknisk assistance til Grækenland og Tyrkiet, ydelse af lån).
3. Uafsladeligt tryk på det nye demokratiske stater, gennem falske beskyldninger for totalitært styre og ekspansionistiske bestræbelser, angreb på fundamentene for det nye demokratiske regime, stadig indblanding i deres indre anliggender, støtte til alle antinationale, antidemokratiske elementer i disse lande og demonstrativ afbrydelse af økonomiske

forbindelser med disse lande for at skabe økonomiske vanskeligheder, forsinke deres økonomiske udvikling, forhindre deres industrialisering osv.

Aggressiv plan

Trumandoktrinen, som tilsigter ydelse af amerikansk assistance til alle reaktionære regimer, der aktivt modarbejder de demokratiske folk, bærer en åbenlyst aggressiv karakter. Dens fremsættelse vakte nogen fortrydelse endog blandt amerikanske kapitalister, som ellers er vant til lidt af hvert. Progressive personligheder i USA og i andre lande har energisk protesteret mod Trumanerklæringens udfordrende og oplagt imperialistiske karakter.

Den ugunstige modtagelse, Truman doktrinen fik, er motivet til fremsættelsen af Marshallplanen, som er et mere omhyggeligt tilsøret forsøg på at gennemføre den samme ekspansionistiske politik.

De vage og bevidst afsløbne formuleringer vedrørende Marshallplanen rummer i virkeligheden en plan til dannelse af en blok af stater, der er bundet af forpligtelser over for USA, og til ydelse af amerikanske lån til europæiske lande som kompensation for deres opgivelse af økonomisk og dernæst af politisk uafhængighed. Oven i købet er Marshallplanens hovedhjørnesten en genrejsning af Vesttysklands industriområder under kontrol af amerikanske monopoler.

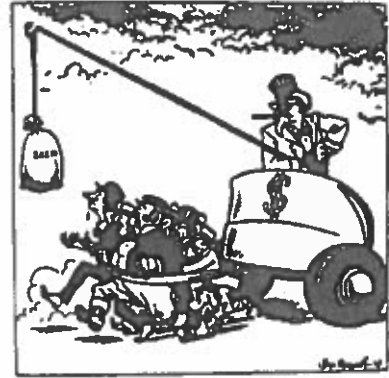
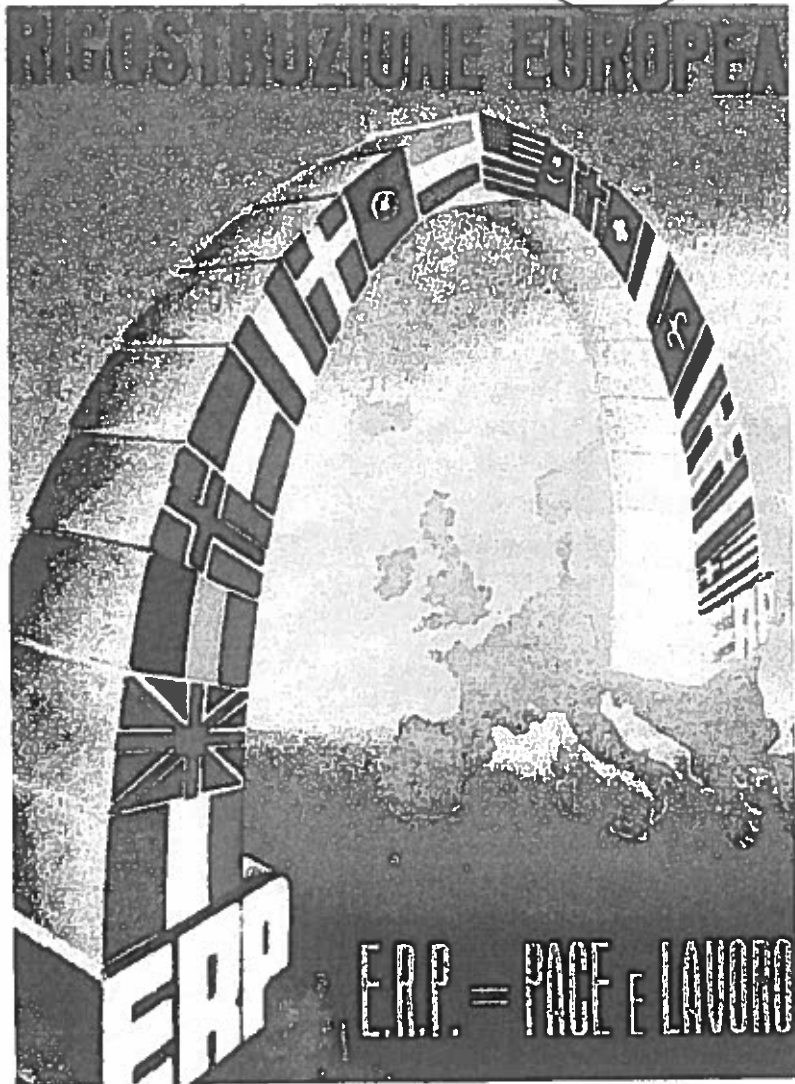
Invitationen til Sovjet

Efter instruks fra Washington inviterede de britiske og franske regeringer Sovjetunionen til at deltage i en diskussion af Marshallforslagene. Dette skridt skulle tilsærlø, at forslagene var båret af fjendtlighed over for Sovjetunionen. Beregningen gik ud på, at da man på forhånd vidste, at Sovjetunionen ville afslå amerikansk assistance på Marshalls betingelser, ville det blive muligt at pålægge Sovjetunionen ansvaret for at »nægte at bistå ved den økonomiske genrejsning af Europa« og derved skabe gnidning mellem Sovjetunionen og europæiske lande, som havde brug for virkelig hjælp. Hvis derimod Sovjetunionen skulle samtykke i at tage del i samtalerne, ville det blive lettere at lokke landene i Øst- og Sydøsteuropa i fælden, ind i en »økonomisk genrejsning af Europa med amerikansk assistance«. Mens Trumanplanen var beregnet på at terrorisere og skræmme disse lande, havde Marshallplanen til formål at prøve deres økonomiske ryggrad, at lokke dem i en fælde og så lægge dem i »dollarhjælpens« lænker.

Hvis det skete, ville Marshallplanen fremme opnåelsen af et af de vigtigste mål i det almindelige amerikanske program, nemlig en genrejsning af imperialismens magt i det nye demokratiske lande, og tvinge dem til at opgive et nært økonomisk og politisk samarbejde med Sovjetunionen.

5

4

I både Øst og Vest blev der udfoldet en hektisk propaganda omkring Marshall-planen. »ERP = fred og arbejde« står der på plakaten fra Italien, hvor Marshall-planens fælles europæisk-amerikanske karakter understreges af flagenes regnbue. Regnbuen ender midt i Østeuropa, men det gjorde Marshall-hjælpen ikke. For oven ses den sovjetisk/kommunistiske udlægning af ERP. På tegningen fra det satiriske sovjetiske blad *Krokodil* er Vesteuropa, med dollars som lokkemiddel, spændt for den amerikanske imperialismes vogn.

Fra *Verdens Historie 3, Fra 1945 til I dag*, side 32

6